

Complementaire muntsystemen

*Sociale innovatie door een breed toepasbaar
complementaire muntsysteem in Vlaanderen*

Resultaten van het innovatieplatform

Maandag 06-02-2012, Café de Fiennes

Platformmanager

addestino
innovation management

Agenda

1. Inleiding

2. Plan van aanpak

3. Resultaten van het innovatieplatform

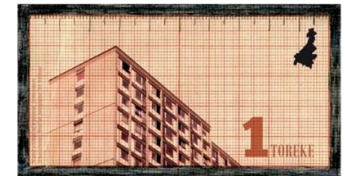
- Doelstellingen en afbakening
- Use-cases en focusgebieden
- Indeling in werkpakketten
- Technologische facetten en prioritering
- Juridische en omkaderingsfacetten en prioritering

4. Conclusies en volgende stappen

Complementaire munten

- Complementaire munten zijn ruilmiddelen die *naast* de euro gebruikt worden om *specifieke* doelstellingen te bereiken die met de euro alleen moeilijker te bereiken zijn

- **Sociale doelstellingen**
vb. Torekes
- **Ecologische doelstellingen**
vb. e-portemonnee
- **Economische doelstellingen**
vb. WIR

- Mechanisme: onbeantwoorde noden koppelen aan onbenutte capaciteit

Enkele eigenschappen

- Doelgroepen en doelstellingen
- Van binnenuit of van buitenaf
- Geografische en thematische grenzen
- Mutueel krediet of centrale uitgifte
- Positieve, negatieve of geen intrest
- Uitwisselbaarheid en euroconvertibiliteit
- Papiergeld of elektronisch betaalmiddel
- Transparantie vs. privacy
- Kosten en financiering
- Wettelijk kader

Chiemgauer (Regiogeld)

Agenda

1. Inleiding

2. Plan van aanpak

3. Resultaten van het innovatieplatform

- Doelstellingen en afbakening
- Use-cases en focusgebieden
- Indeling in werkpakketten
- Technologische facetten en prioritering
- Juridische en omkaderingsfacetten en prioritering

4. Conclusies en volgende stappen

Plan van aanpak

Innovatieplatform complementaire muntsystemen

1. Positionering, doelstellingen en afbakening

Output: • Consensus over de projectscope met de projectinitiators (Vlaams departement WSE)

2. Use cases m.b.t. verschillende focusgebieden

Output: • Lijst van use-cases voor elk focusgebied
• Inschatting van het innovatiepotentieel vanuit gebruikersstandpunt
• Lijst van werkpakketten

3. Kick-off presentatie van de projectinhoud

Output: • Uitnodiging industriepartners en kennisinstellingen tot deelname aan de workshops

4. Workshops (per werkpakket)

Output: • Inschatting van het innovatiepotentieel vanuit technologische invalshoek en bijhorende risico's
• Priorisatiegrid (waarde vs. risico)
• Verworven inzichten i.v.m. een prototype

5. Eindverslag van het innovatieplatform

Output: • Een beschrijving van de gebruikte methodes
• De bevindingen van het innovatiepotentieel
• De prioriteiten van een mogelijk prototype en het actieplan om met dit prototype een reductie van het technologische risico te realiseren
• Een eerste aanzet tot de precommerciële aanbesteding

6. Afsluitende presentatie en receptie

Output: • Uitnodiging partners tot het aftoetsen van mogelijke consortia met het oog op de lancering van de pre-commerciële aanbesteding

Vervolgtraject

Agenda

1. Inleiding

2. Plan van aanpak

3. Resultaten van het innovatieplatform

- Doelstellingen en afbakening
- Use-cases en focusgebieden
- Indeling in werkpakketten
- Technologische facetten en prioritering
- Juridische en omkaderingsfacetten en prioritering

4. Conclusies en volgende stappen

Agenda

1. Inleiding

2. Plan van aanpak

3. Resultaten van het innovatieplatform

- Doelstellingen en afbakening
- Use-cases en focusgebieden
- Indeling in werkpakketten
- Technologische facetten en prioritering
- Juridische en omkaderingsfacetten en prioritering

4. Conclusies en volgende stappen

Doelstellingen en afbakening

Strategische vragen	Conclusies
<p>Welke maatschappelijke noden zullen worden aangepakt?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Gemeenschapsgevoel en gemeenschapsopbouw ➤ Leefbaarheid, in de ruimste zin van het woord
<p>Wat zijn hierbij de beoogde dynamiek en relaties tussen de verschillende actoren?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Interactie binnen lokale gemeenschappen ➤ Interactie tussen overheden en gemeenschappen ➤ Interactie tussen gemeenschappen onderling
<p>Welke rol wenst de Vlaamse overheid hierbij op te nemen?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ondersteunende partij voor steden, gemeenten en gemeenschappen die een complementaire muntsysteem wensen uit te rollen
<p>Wat is het zakenmodel, hoe zal dit gefinancierd worden?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Financiering van diverse overheden mogelijk (Vlaamse, lokale of Europese)

Agenda

1. Inleiding

2. Plan van aanpak

3. Resultaten van het innovatieplatform

- Doelstellingen en afbakening
- Use-cases en focusgebieden
- Indeling in werkpakketten
- Technologische facetten en prioritering
- Juridische en omkaderingsfacetten en prioritering

4. Conclusies en volgende stappen

Resultaat stap 2: Use-cases

Als een... <actor>

kan ik... <actie>

zodat... <doelstelling>

Voorbeeld: **Als een** automobilist **kan ik** gewaardeerd worden om buurtbewoners mee te nemen naar hun werk **zodat** de files korter worden.

Zeven focusgebieden

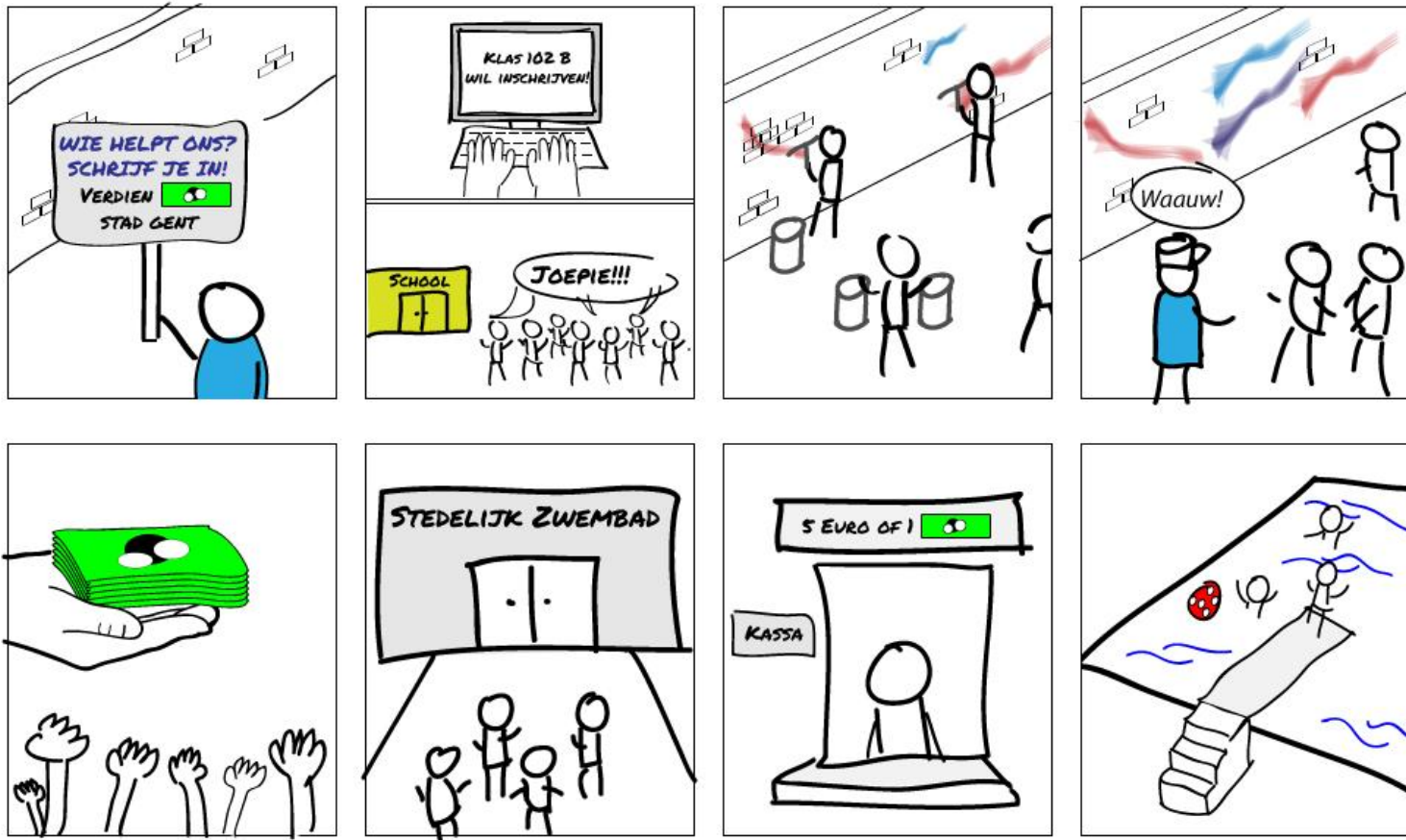
1. Interactie binnen lokale gemeenschappen
2. Zoeken en vinden, adverteren
3. Convertibiliteit
4. Transparantie, privacy
5. Uitwisselbaarheid in Vlaanderen
6. Interactie tussen overheden en lokale gemeenschappen
7. Fysieke dragers, betaalmiddelen

53 use cases in totaal, met inschatting **innovatiepotentieel** (waarde) en bestaande **alternatieven**

Voorbeeld 1

Een schoolklas verdient een zwembad door een verwaarloosde muur van tekeningen te voorzien.

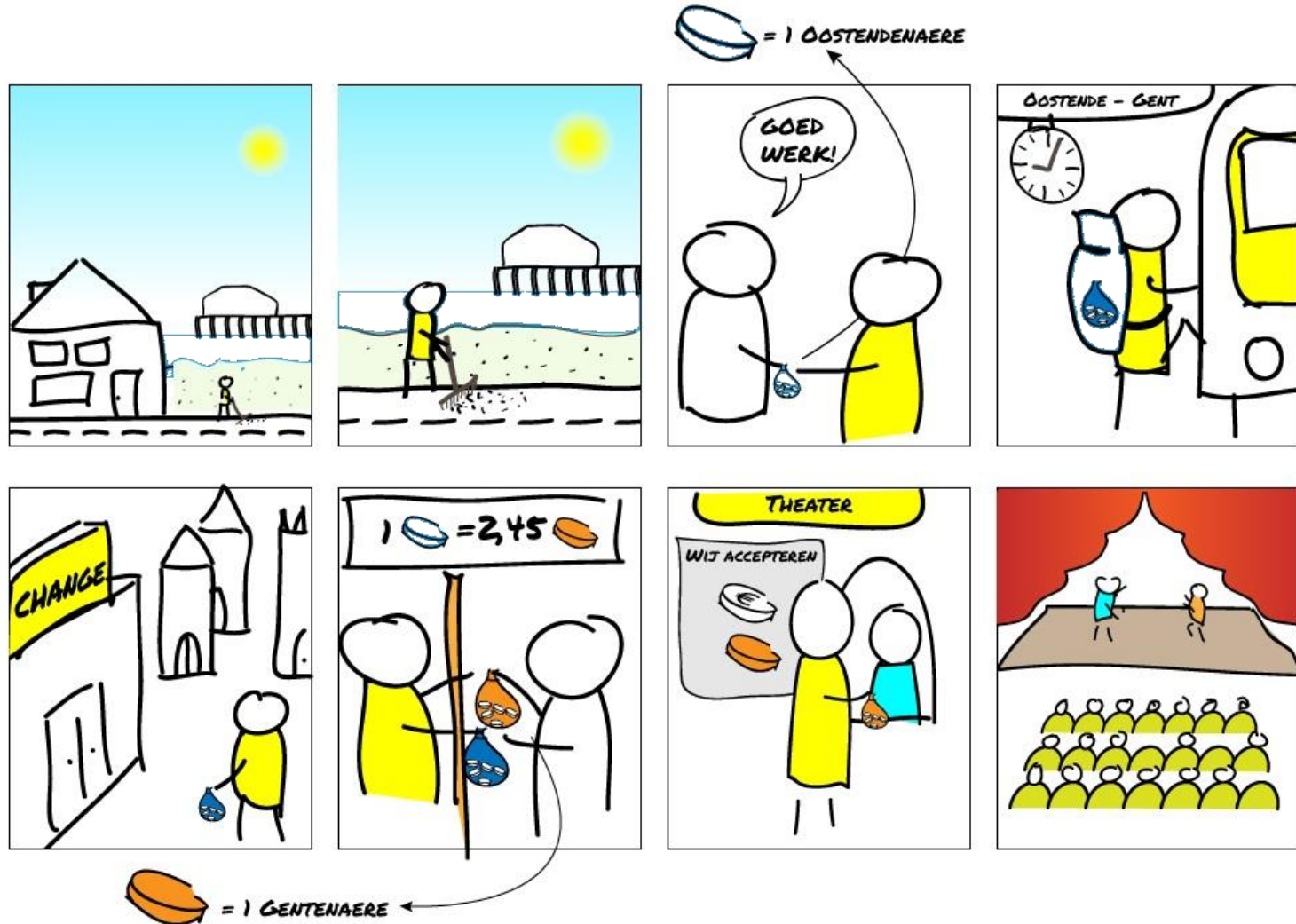
Voorbeeld 2

Een alleenstaande vader maakt zijn nood voor een babysit kenbaar.

Voorbeeld 3

Een deelnemer aan lokale munt 1 doet een uitwisseling met een deelnemer aan lokale munt 2.

Agenda

1. Inleiding

2. Plan van aanpak

3. Resultaten van het innovatieplatform

- Doelstellingen en afbakening
- Use-cases en focusgebieden
- Indeling in werkpakketten
- Technologische facetten en prioritering
- Juridische en omkaderingsfacetten en prioritering

4. Conclusies en volgende stappen

Werkpakketten (en bijhorende kritische vragen)

1

Softwareplatform

- Welke **functionaliteiten** moet het platform aanbieden?
  - Financiële transacties, overschrijvingen, kredieten?
  - Communicatiekanalen, privéberichten, notificaties?
  - Zoekmachine, rapportering?
- Welke **software** kan er ingezet worden?
(Reeds bestaande software of op maat ontwikkeld?)
- Hoe wordt het **platform** zelf beschikbaar gemaakt?
(Delivery model: standard, hosted, SaaS, open source?)
- Wat zijn de **niet-functionele vereisten** voor het platform?
(Beschikbaarheid, veiligheid, snelheid, etc.)

2

Systeemintegratie

- Hoe interageert de **eindgebruiker** met het systeem?
  - Via een betaalkaart, gsm, smartphone of website?
  - Wat zijn de stappen in het betaalproces?
  - Hoe wordt het gebruiksgemak verzekerd?
- Wat is de **link** tussen de fysieke drager en het platform?
- Wat moet er gebeuren bij de **eerste opstart** van het systeem?
(Distributie, installatie, configuratie, etc.)
- Hoe kan het systeem gekoppeld worden aan **andere (overheids)diensten**? (e-ID, openbaar vervoer, etc.)
- Hoe interageren de **andere actoren** met het systeem?
(Initiatiefnemer, overheid, etc.)

3

Juridisch kader

- Waar liggen de **wettelijke grenzen** van het systeem, regionaal, nationaal en internationaal? (BTW, arbeid en werkloosheid, sociale zekerheid, vrijwilligerswerk, etc.)
- Welke **instanties** moeten bij het proces betrokken worden?
(RVA, RSZ, FSMA, etc.)
- Wat zijn de **rechten van gebruikers** en hoe kunnen deze voldoende beschermd worden?
- Welke rol kan de **overheid** hierin spelen?

4

Omkaderingsdiensten

- Hoe verloopt de marketing en **evangelisatie** van het systeem?
  - Vanuit de overheid naar lokale initiatiefnemers, gemeenschappen en burgers?
  - Vanuit initiatiefnemers naar de lokale gemeenschap?
- Hoe kan de overheid garanderen dat het systeem correct zal **functioneren**? (Via standaardmodellen, regels, etc.?)
- Welke technische en operationele **ondersteuning** is vereist?
- Wat is het geschikte **governance**-model? Coördinatie en toezicht bij uitwisselbaarheid, bij convertibiliteit?
- Hoe kan er **vertrouwen** in het systeem opgebouwd worden?
(Garanties en borgstelling, fraudebestrijding)

Agenda

1. Inleiding

2. Plan van aanpak

3. Resultaten van het innovatieplatform

- Doelstellingen en afbakening
- Use-cases en focusgebieden
- Indeling in werkpakketten
- Technologische facetten en prioritering
- Juridische en omkaderingsfacetten en prioritering

4. Conclusies en volgende stappen

Resultaat stap 4, werkpakketten 1 en 2:

Technologische facetten

Nr.	Facet	Omschrijving	Risico
1	Te ruime scope van de use-cases	De ambitieuze doelstellingen van het project en de ruime scope van de use-cases kunnen aanleiding geven tot hoge kosten, grote complexiteit en <i>over-engineering</i> .	20
2a	Gebruiksvriendelijkheid van gekende toepassingen	Gebruikers zullen afhaken indien het systeem niet eenvoudig, logisch en consequent in gebruik is... bij gekende/bestaande toepassingen.	2
2b	Gebruiksvriendelijkheid van nieuwe toepassingen	Gebruikers zullen afhaken indien het systeem niet eenvoudig, logisch en consequent in gebruik is... bij nieuwe/innovatieve toepassingen.	20
3	Gebrek aan ervaring met complementaire muntsystemen	Een gebrek aan domeinkennis bij de ontwikkelaars kan leiden tot gebrekkige functionaliteit, onvoldoende ondersteuning, een hogere prijs en/of een latere oplevering.	5
4	Meertaligheid en internationalisering	Het platform en de gebruikersinterfaces moeten voorzien worden op anderstalige gebruikers en een mogelijke uitbreiding naar andere regio's en landen.	3
5	Zoeken en vinden met persoonlijke aanbevelingen	Vraag en aanbod moeten aan elkaar gekoppeld worden, in het bijzonder in de beginfase van de muntgroep.	5

Resultaat stap 4, werkpakketten 1 en 2:

Technologische facetten

Nr.	Facet	Omschrijving	Risico
6	Fraudebestrijding a.h.v. controle en validatie van transacties	Er bestaat kans op fraude, i.h.b. wanneer er sprake is van convertibiliteit. Dit moet op een gebruiksvriendelijke en kosteneffectieve manier worden tegengegaan.	13
7	Waarborgen van privacy en anonimiteit	De privacy van de gebruikers moet beschermd worden over alle lagen van het systeem. De anonimiteit moet correct vrijgegeven worden.	5
8	Veiligheid via authenticatie en autorisatie	De identiteit van gebruikers dient gecontroleerd te worden alsook welke operaties toegestaan zijn en welke niet, op een laagdrempelige en gebruiksvriendelijke wijze.	8
9	Koppelen van verschillende systemen	De integratie van muntsystemen onderling en met andere systemen kan aanleiding geven tot praktische problemen, gebruiksongemak en ongunstige geldstromen.	8
10	Waarderen met verschillende munten over de tijd heen	Waarderen is een persoonlijke, warme en sociale benadering van compensatie en dit kan leiden tot "onjuiste" waarderingen (lokaal) en wisselkoersen (uitwisselbaarheid).	20
11	Goede en stabiele templates voor complementaire muntsystemen	Lokale muntgroepen moeten de juiste keuze van templates kunnen maken want latere conversies kunnen moeilijk tot onmogelijk zijn.	8

Resultaat stap 4, werkpakketten 1 en 2:

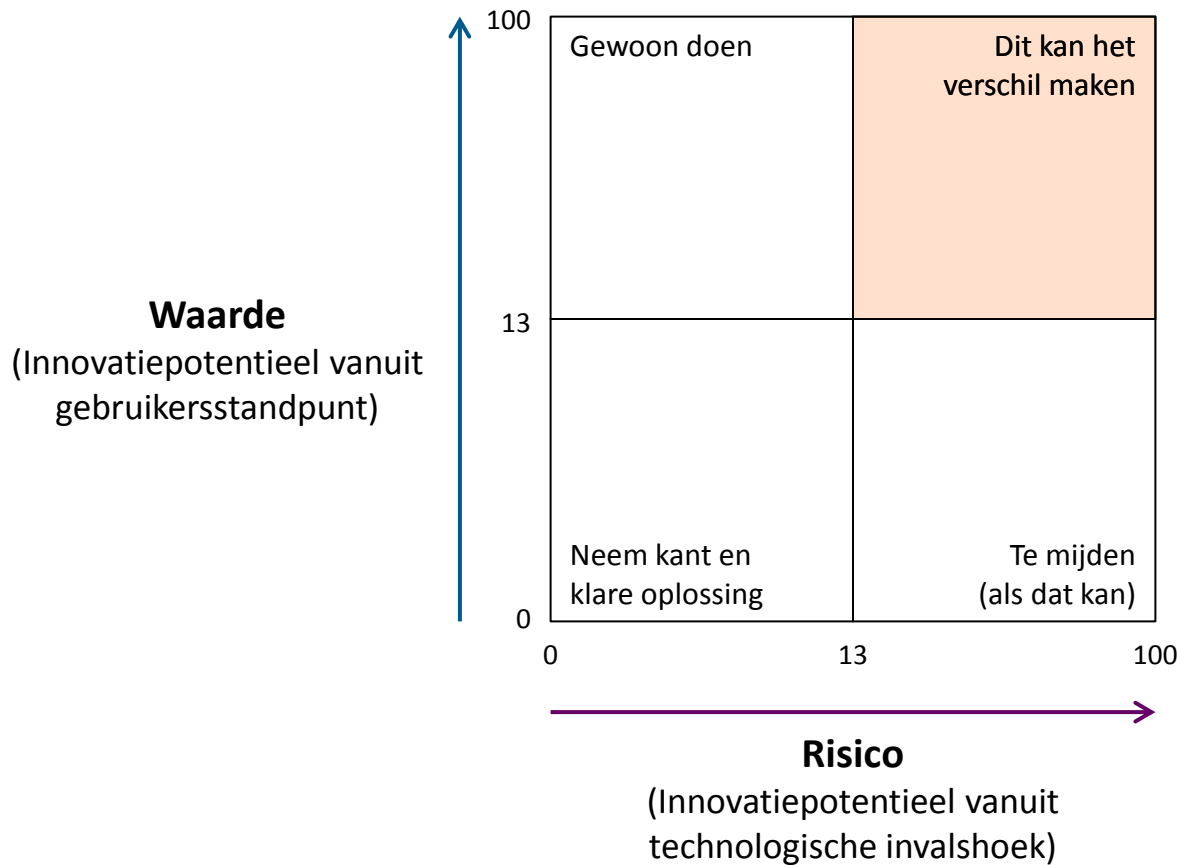
Technologische facetten

Nr.	Facet	Omschrijving	Risico
12	Integratie van fysieke dragers of betaalkanalen	Meerdere betaalkanalen (bv. gsm, smartphone, website, betaalkaart en papiergeld) moeten geïntegreerd worden en overall moet de nodige infrastructuur beschikbaar zijn.	5
13	Elektronische identiteitskaart als fysieke drager	De elektronische identiteitskaart (eID) kan ingezet worden als betaalkaart maar deze contactkaart slijt snel en is in sommige doelgroepen niet voorhanden.	40
14	Mee zijn met de evolutie van de technologie	De technologie is voortdurend in beweging en evoluties volgen elkaar snel op. Men moet de juiste keuzes maken naar de toekomst toe.	5
15	Schaalbaarheid	Het systeem moet voorbereid zijn op een toename van het aantal eindgebruikers, het aantal aangesloten lokale munten, het aantal transacties, enz.	13
16	Keuze voor gecentraliseerd of gedistribueerd systeem	Voor de implementatie moet men de juiste keuze maken voor een gecentraliseerd systeem of voor een gedistribueerd systeem, of voor een combinatie van beide.	20

Prioriteringsgrid

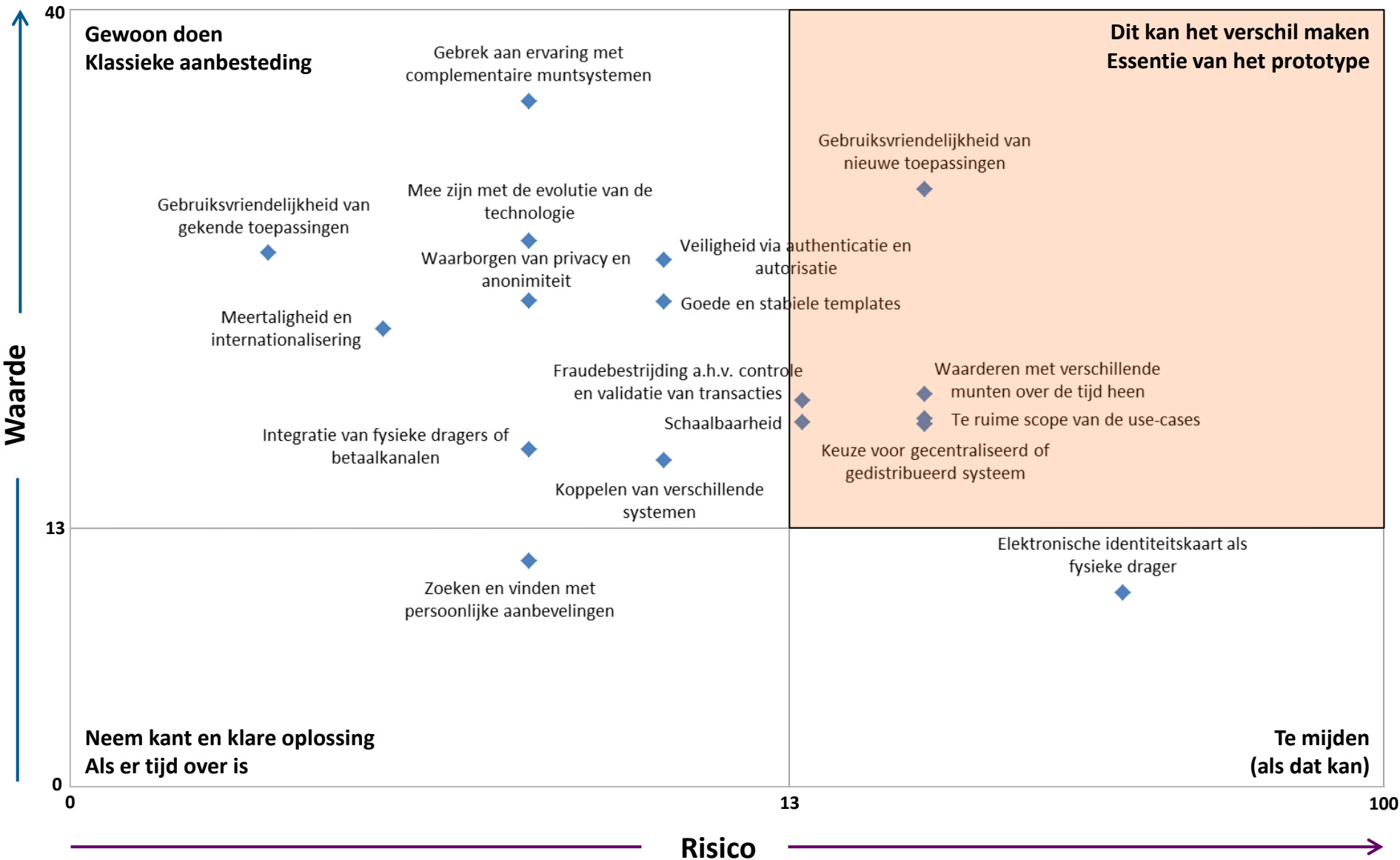
Waarde vs. risico

= innovatief voor de eindgebruiker
+ hoog technologisch risico

Prioriteringsgrid

Agenda

1. Inleiding

2. Plan van aanpak

3. Resultaten van het innovatieplatform

- Doelstellingen en afbakening
- Use-cases en focusgebieden
- Indeling in werkpakketten
- Technologische facetten en prioritering
- Juridische en omkaderingsfacetten en prioritering

4. Conclusies en volgende stappen

Juridische facetten

Nr.	Facet	Omschrijving	Risico
1	Economisering van de sociale dienstverlening	Wanneer complementaire muntsystemen op grote schaal worden toegepast, komen deze in het vizier van traditionele ondernemingen (spanningsveld <i>social profit - private profit</i> .)	13
2	Tegenstrijdigheid met de vrijwilligerswetgeving	Indien de dienstverlening buiten de grenzen van de vrijwilligers-wetgeving valt, ontstaan er allerlei bijkomende wettelijke rechten en plichten.	8
3a	Sociale uitkeringen en aanvullend inkomen (zonder beperkingen)	Voor verschillende van de <i>gewenste</i> doelgroepen gelden er plafonds op het aanvullend inkomen. Deze plafonds mogen niet overschreden worden bij <i>onbeperkte</i> deelname.	20
3b	Sociale uitkeringen en aanvullend inkomen (met beperkingen)	Voor bepaalde <i>welgekozen</i> doelgroepen gelden er plafonds op het aanvullend inkomen. Deze plafonds mogen niet overschreden worden bij <i>beperkte</i> deelname.	5
4	Belasting op inkomen	Waardering kan gezien worden als een tegenprestatie voor een geleverde dienst en dus als een bron van inkomen. Men wenst te vermijden dat hierop belastingen geheven worden.	5
5	Waarborgen van privacy	De privacy van de gebruikers moet beschermd worden conform de wetgeving en conform de wensen van de deelnemers zelf.	8
6	Ongeoorloofde uitgifte van betaalmiddelen	De uitgifte van een publiek te circuleren betaalmiddel moet gemachtigd worden door de bevoegde overheden (afhankelijk van de aard en het doel van het betaalmiddel).	5

Juridische facetten

Nr.	Facet	Omschrijving	Risico
7	Financiële compliance	Indien een complementaire munt als een wettelijk betaalmiddel wordt beschouwd, dient het compliant te zijn met de financiële regels die van toepassing zijn.	5
8	Aansprakelijkheid en verzekeringen	Bij de activiteiten kunnen lichamelijke en materiële schade en ongevallen voorkomen. Lokale muntgroepen wensen zich hiertegen te verzekeren.	5
9	Onerlijke handelspraktijken en concurrentievervalsing	Complementaire muntgroepen mogen zich niet schuldig maken aan oneerlijke handelspraktijken. Ook concurrentievervalsing moet vermeden worden.	8
10	Gevoeligheden tegenover vervanging van betaald werk	Het waarderen van diensten die ook geleverd worden door traditionele ondernemingen, kan gevoelig liggen bij die ondernemingen of bij de aanverwante vakbondsorganisaties.	13
11	Afdwingbaarheid van waarderingen	Zijn vergoedingen voor geleverde producten en diensten afdwingbaar? Men wenst te garanderen dat deelnemers correct waarderen en gewaardeerd worden.	3
12	Bevoegde rechtbank bij geschillen	Wanneer een conflict niet in der minne opgelost geraakt, zal het geschil voor de bevoegde rechtbank gebracht moeten worden. Het is niet duidelijk welke rechtbank bevoegd is.	3
13	Witwaspraktijken	Indien er sprake is van euroconvertibiliteit dan zouden witwaspraktijken kunnen ontstaan.	3

Omkaderingsfacetten

Nr.	Facet	Omschrijving	Risico
1	Innovatieve aanpak via co-creatie of coproductie	Waardecreatie via de participatie van deelnemers staat centraal. Deze aanpak steunt op een <i>bottom-up</i> strategie en vereist een mentaliteitsverandering in alle bevolkingslagen.	13
2	Onduidelijke meerwaarde	Het doel en de meerwaarde van complementaire munt-systemen moeten op een eenvoudige manier gecommuniceerd kunnen worden om succesvol te zijn.	5
3	Gebruiksvriendelijkheid	Het complementaire muntsysteem moet gebruiksvriendelijk zijn opdat alle doelgroepen er gebruik van kunnen en willen maken.	5
4	Goede en stabiele templates	De overheid moet de juiste templates of standaardmodellen ter beschikking stellen voor lokale muntgroepen.	5
5	Waardebepaling	Waarderen is een sociale benadering van compensatie voor een geleverde dienst, maar wie bepaalt de waarde van een dienst en hoe doet men dit?	2
6	Koppelen van vraag en aanbod	Om vraag (onbeantwoorde noden) en aanbod (onbenutte capaciteit) te koppelen is het belangrijk dat mensen elkaar kunnen ontmoeten (matchmaking).	5
7	Train-the-trainer programma	Trainers moeten opgeleid worden om zowel de filosofie als de financiële, juridische en technische aspecten van complementaire muntsystemen over te brengen.	5

Omkaderingsfacetten

Nr.	Facet	Omschrijving	Risico
8	Vinden van leiderschap	Om een lokale muntgroep succesvol te organiseren is sterk leiderschap vereist, in hoofde van een persoon of een team met ambitie, integriteit en de juiste competenties.	13
9	Evangelisatie	Potentiële sponsors, initiatiefnemers en deelnemers van complementaire muntsystemen moeten geactiveerd worden en zich ook blijvend betrokken voelen bij de projecten.	13
10	Bestuur en toezicht, <i>governance</i> -modellen	Complementaire muntsystemen hebben nood aan <i>bottom-up</i> bestuur en toezicht, coördinatie en controle. Deze <i>governance</i> -modellen zullen zeer innovatief zijn.	20
11	Verzamelen en verwerken van feedback	De overheid en initiatiefnemers wensen de zgn. sociale <i>return on investment</i> (SROI) oftewel het maatschappelijke rendement te maximaliseren.	8
12	Informatieverspreiding en -uitwisseling	Leden uit verschillende lokale muntgroepen moeten gegevens, publicaties, ideeën en tips kunnen uitwisselen. Dit facet gaat niet in op het uitwisselen van munten zelf.	3
13	Technische en operationele ondersteuning	Voor vragen en problemen in verband met de dagelijkse werking moeten lokale muntgroepen terecht kunnen bij een ondersteunende dienst.	5

Prioritering

Juridisch kader

Hoog risico (13+)

- Sociale uitkeringen en aanvullend inkomen (volledig)
- Gevoeligheden tegenover vervanging van betaald werk
- Economisering van de sociale dienstverlening

Matig risico

- Oneerlijke handelspraktijken en concurrentievervalsing
- Tegenstrijdigheid met de vrijwilligerswetgeving
- Waarborgen van privacy
- Aansprakelijkheid en verzekeringen
- Belasting op inkomen
- Financiële compliance
- Ongeoorloofde uitgifte van betaalmiddelen
- Sociale uitkeringen en aanvullend inkomen (beperkt)

Laag risico (3-)

- Afdwingbaarheid van waarderingen
- Bevoegde rechtbank bij geschillen
- Witwaspraktijken

Omkaderingsdiensten

Hoog risico (13+)

- Bestuur en toezicht, *governance*-modellen
- Evangelisatie
- Innovatieve aanpak via co-creatie of coproductie
- Vinden van leiderschap

Matig risico

- Verzamelen en verwerken van feedback
- Gebruiksvriendelijkheid
- Goede en stabiele templates
- Koppelen van vraag en aanbod
- Onduidelijke meerwaarde
- Technische en operationele ondersteuning
- Train-the-trainer programma

Laag risico (3-)

- Informatieverspreiding en –uitwisseling
- Waardebepaling

Agenda

1. Inleiding

2. Plan van aanpak

3. Resultaten van het innovatieplatform

- Doelstellingen en afbakening
- Use-cases en focusgebieden
- Indeling in werkpakketten
- Technologische facetten en prioritering
- Juridische en omkaderingsfacetten en prioritering

4. Conclusies en volgende stappen

Conclusies

- **Dit project is zeer innovatief vanuit gebruikersstandpunt**
  - Er werden 53 diverse use-cases opgesteld, waarvan 30 use-cases werden bestempeld als “(zeer) belangrijk voor de eindgebruikers”

- **Dit project is zeer innovatief vanuit technologisch standpunt**
  - Er kwamen 16 technologische facetten naar voor, waarvan 6 facetten werden bestempeld als zeer risicovol

- **Dit project is nóg innovatiever vanuit de juridische en sociale omkadering**
  - Er kwamen 13 juridische en 13 omkaderingsfacetten naar voor, waarvan respectievelijk 3 en 4 facetten werden bestempeld als zeer risicovol

- **Het hoge risicogehalte van dit project vereist een pre-commerciële fase**
  - Als een direct gevolg van het hoge innovatiepotentieel, bevat dit project in zijn huidige vorm nog te veel onzekerheden en risico's
  - Het onmiddellijk uitrollen op Vlaams niveau is nu nog niet aan de orde, de kans op falen en nodeloze investeringen is immers te groot

Volgende stappen

- Er is een **duidelijke wil** om met dit project verder te gaan en dit wordt bevestigd door de projectponsors
- De sterke juridische en sociale dimensies van dit project zijn echter **nieuw terrein** voor Innovatief Aanbesteden
- Er is meer tijd nodig om met alle betrokken partijen af te stemmen en een **plan** op te stellen
- De volgende stappen worden open gecommuniceerd **uiterlijk op 1 mei 2012**

Vragen?